

Сада када морају директно да се такмиче са Индијом и Кином, економски положај европских земаља никада више неће бити исти

Европска унија има много да научи из грчке кризе и панике на тржиштима хартијама од вредности коју је изазвала. Али то је такође прилика да се позабави проблемима које би иначе одлагала.

Проблеми на које је криза указала нису само проблеми валуте. То су структурални економски проблеми с којима бисмо морали да се бавимо пре или касније, без обзира на то коју валуту или комбинацију валута користимо.

Проблема је изазвао велики губитак конкурентности у односу на Азију, који није био тако очигледан захваљујући вештачкој и привременој кредитној експанзији у последњих десет година. Сада када мора директно да се такмичи са Индијом и Кином, економски положај Европе никада више неће бити исти.

Кредитна експанзија је била нека врста анестезије која је отупела бол због губитка конкурентности. Сада када је анестезија нагло прекинута, бол је стваран.

Европске земље ће морати да поврате конкурентност у односу на Азију тиме што ће пребацити ресурсе на образовање и инфраструктуру, а што даље од потрошње сваке врсте, укључујући владину, и смањити цену услуга и радне снаге. Европско тржиште енергије и услуга треба да буде отворено за унутрашњу конкуренцију.

Да би се спречило понављање кризе у грчком стилу, Европска унија ће морати да преузме нужна овлашћења, она која је требало да јој буду дата чим је монетарна унија формирана. ЕУ мора бити у стању да надзире обим и правац кредитне експанзије у земљама еврозоне како не би дошло до неодрживе кредитне ситуације у приватном сектору која на крају угрожава и владин кредибилитет.

ЕУ такође треба да буде у стању да надзире развој конкурентности различитих земаља у еврозони. Ако земља губи конкурентност зато што трошкови расту брже него код комшија, изгубиће послове, што даље значи пад прихода владе. То би на крају могло да доведе до проблема солвентности владе. Значајан губитак конкурентности појединачних држава еврозоне је повод за оправдану бригу свих земаља зоне евра.

Немачка и други који сада траже оштре мере од Грчке требало би да схвате да обавеза да следе заједничку економску политику важи и за њих.

Не треба заборавити да је једна од првих земаља која је прекршила оригинална правила еврозоне о владином задуживању била управо Немачка. Она се међутим брзо довела у ред без потребе за финансијском помоћи других чланица.

Немачка има корист од евра јер има конкурентнију курсну стопу него што би имала да и даље има марку. Да Немачка и даље користи марку и истовремено има велики трговински вишак и високу стопу штедње какву има сада, марка би драматично скочила у односу на све остале европске валуте, и немачки извоз би постао прескуп за друге.

Евро је помогао немачком извозу и подстакао штедњу. Велики део уштеђевина који није инвестиран код куће уложен је у грчке обвезнице делом и због тога што је Грчка користила евро и није било девизног ризика као да су, рецимо, куповали турске обвезнице. Зато је у интересу саме Немачке да Грчка не банкротира и да не напусти евро. То би нанело штету немачким банкама и последично финансијама немачке савезне и покрајинских влада.

Земље такође имају корист од евра у унапређењу извоза, јер еврозона представља проширено домаће тржиште без додатних трошкова плаћања различитим нестабилним валутама. Плаћени су у својој валути, еврџ. Из тих разлога помоћ коју Грчкој дају друге чланице еврозоне не би требало да буде приказана као нека врста милосрђа, већ као кредит који је у интересу и зајмодавца и зајмопримца.

Ако Грчка или нека друга земља еврозоне буде морала да тражи још кредита јер се тешко задужује комерцијално, да ли ће преостале земље еврозоне тада бити спремне да други или трећи пут помогну?

До тренутка када некој другој земљи можда буде била потребна помоћ, то мора да се регулише предлозима које је Европска комисија недавно изнела јуче.

Ту не треба потцењивати изазове. На већа овлашћења ЕУ неће се лако пристати. У хитним случајевима када у некој земљи понестане новца, могу да се наметну све врсте услова. Међутим, много је теже наметати дисциплину док проблем не прерасте у кризу. Немачки Уставни суд је, у пресуди о Лисабонском уговору, поставио питање да ли европске интеграције могу да иду даље, јер по његовом мишљењу демократски систем није довољно примењен на нивоу ЕУ. Поставио је питање да ли су избори за Европски парламент створили довољан демократски мандат да би се креирање политике даље пренело са Немачке на европски ниво.

Ако се немачки суд буде придржавао овог тумачења и ако очување евра буде захтевало спровођење веће моћи на нивоу ЕУ над економском политиком држава еврозоне, онда ће бити неопходно више демократије у економским питањима на нивоу ЕУ. То је, чини се, логика немачког устава.

Један од начина да се то спроведе био би да један од многих председника Европске уније који се баве економским питањима буде директно изабран од народа земаља еврозоне. На пример, председник Еврогрупе (тренутно луксембуршки премијер који је и министар финансија) може да буде изабран од стране људи из свих земаља еврозоне, уместо на приватном састанку. Исто тако и председник Европске комисије. Такав курс би требало да задовољи захтеве немачког уставног суда за демократичношћу тиме што би створио широке европске изборе на којима би се расправљало о економској политици.

Суштина је да када постоји воља, постоји начин. Европа има јединствену валуту. Интелектуалцима може бити забавно да спекулишу о томе шта би било да се вратимо на националне валуте, али то се неће десити у скорије време, јер би трошкови били огромни.

Дисциплина коју је наметнула ова криза може заправо помоћи владама тако што ће им дати храбрости и простора да се баве великим дугорочним финансијским проблемима као што су трошкови старења становништва, док се истовремено баве тренутним проблемом прилива новца.

Деловање на једном плану помоћи ће на другој страни. На пример, подизање старосне границе за пензију штеди новац како у кратком року, тако и дугорочно. Лакше је доносити непопуларне одлуке у кризи него у мирним временима.

Изазов за Европу је да тренутну кризу претвори у прилику да нашу економију ставимо на здраве основе, такве које ће омогућити Европи да напредује у 21. веку у свету у ком ће бити само један од многих играча, а не доминантан као што је била у деветнаестом веку.

Аутор је био премијер Ирске од 1994. до 1997. и председник Европске уније од јуна до децембра 1996. Био је амбасадор ЕУ и шеф делегације Европске комисије у САД од септембра 2004. до 2009. Аутор је извештаја „Будућност Европске уније” објављеног 2002. Џон Брутон је био у президијуму Европске конвенције о будућности Европе 2002 –2003.

Преузето са сајта организације East west bridge

(Политика)